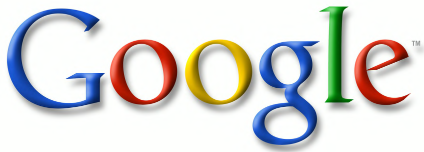
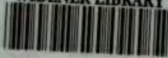
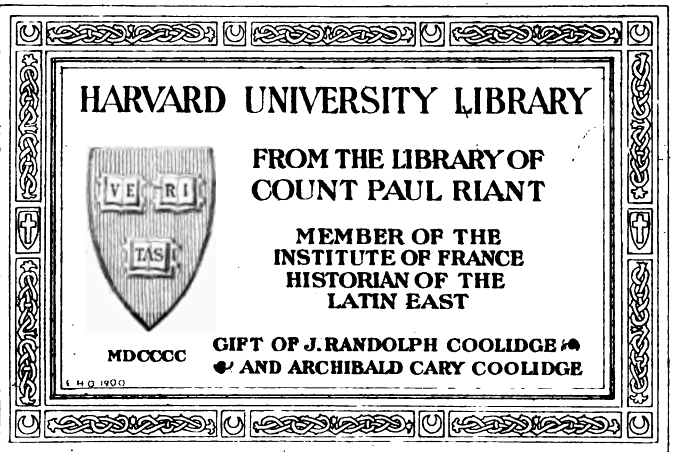

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY
VE RI TAS
FROM THE LIBRARY OF
COUNT PAUL RIANT
MEMBER OF THE
INSTITUTE OF FRANCE
HISTORIAN OF THE
LATIN EAST
MDCCCC
GIFT OF J. RANDOLPH COOLIDGE
AND ARCHIBALD CARY COOLIDGE
E H G 1900

INDEX

FRANCISCI PETRARCHAE

EPISTOLARUM

QUAE EDITAE SUNT

ET

QUAE ADHUC INEDITAE.

PATAVII

TYPIS SEMINARII

MDCCCXVIII.

PUBLICIS BIBLIOTHECARUM

PRAESIDIBUS

ET VIRIS

DE REPUBLICA LITERARIA

OPTIME MERITIS

ANTONIUS MENEGHELLI

IN GYMNASIO PATAVINO JUR. COMMER. P. P.

F. D.

Nemini dubium est, quin inter Opera a Fr. Petrarcha latine conscripta, principem teneant locum Epistolae. Praeter eas, quae mentem summi hominis quodammodo aperiunt, et quam ditissimus omnigena doctrina jam esset ostendunt, sunt quae ad historiam aut literariam, aut civilem illius aevi dignoscendam ita optime faciunt, ut

earum ope, quae dubia fiant certa, quae vera confirmentur, quae scitu pernecessaria in lucem prodeant. Verum quae typis mandatae fuerunt, et paucae sunt, si cum iis quae in Bibliothecis latent conferas, et erroribus ita redundant, (testes habemus Editiones Basileae et Crispini) ut verae reddi non possint formae, nisi Autographis, aut saltem castigatis consultis Codicibus, aliae mendis purgentur, aliae penitus rescribantur. Est mihi animus multiplex opus suscipere, abditas in lucem proferre, editas emendare, cunctasque, habita ratione temporum, diligenter disponere, notisque illustrare. Quod quanti sit laboris nemo non videt. At ne quis putet, quod ego, graculi Aesopiani more, alienas velim pennas induere, meque exornare, sciat, studio et cura eruditissimi Joannis Baptistae Baldellii Cortonensis, collectas fuisse quam plures epistolas, quae nunc primum fient publici juris. Statim ac de universis epistolis Fr. Petrarchae edendis cogitavi, Baldellium socium desideravi, scilicet praeclarum virum, qui multis ab hinc annis consilio inito cum cl. Fabronio de instaura-

tione omnium Operum divini PETRARCHAE, Bibliothecas illustriores cultioris Europae invisit, et praesertim epistolas ita accurate undecumque collegit, ut (si ipsum audias) vix binae sint, quae adhuc latitent. At clarissimus vir mei propositi laboris votis non annuit, (nec enim poterat, qui totus rebus publicis Etruriae consulit) sed liberalitate singulari quidquid sui erat mei fecit juris. Sed quia specie veri hac in re facillimum decipi, et adhuc in Bibliothecarum pluteis aliquae superesse possunt epistolae, quae solertem Baldellii diligentiam effugerint, optimum duxi de Opere suscipiendo publica verba facere, et literatos omnes, qui pauci certe non sunt, quibus est in deliciis quidquid ad PETRARCHAM attinet, etiam atque etiam rogare, ut si quae sunt epistolae quae servantur ineditae, indicent, et si fieri potest dent operam, ut, meo aere descriptae, tuto ac sollicite ad meas manus perveniant. Qua in re eos praecipue mihi opem laturos confido, qui publicis Bibliothecis praesunt, quibus prae ceteris datum est hujusmodi thesauros custodire, et facilius detegere. Atque

ut uno oculi intuitu, quae adhuc latere possunt videant, ordine *alphabetico* initia epistolarum omnium, quae apud me sunt, diligenter notavi.

Dat. Pat. Kal. Mart. M. D. CCC. XVIII.

INITIA

EPISTOLARUM

FR. PETRARCHAE

A

A Babilone novissimam Niceam
Abijciamus oro si possumus
Absolvi gravibus occupationum
Ab urbe Roma quid expectet
Accensa charitas frenum nescit
Ad ea quae scribis brevi responso
Ad decimo tertio Kalendas Majas
Adeo pertinax, et fixa mortalium
Ad fontem Sorgiae estatem ago
Ad idque de fuga mortis
Ad literas tuas nihil respondere
Admiratio inexperientiae argumentum
Adolescens quem ad te misi
Adolescentulum nostrum consilii
Ad respondendum literis tuis
Adscensum Zanobii laetum audivi
Aetate filii, charitate frater

Audaces et timidos amor facit
Audio te in senium valde
Aut ego fallor, aut quidquid
Aut tacere oportuit, aut latere

B

Babilonis tandem vinculis
Barbati mei nomen, quo vix mihi
Beasti me munere magnifico
Bene habet non semper
Bene mihi accidit, quod in
Bonum censeo si fieri possit

C

Caesareos apices triennio fere
Canis tuus pice nigrior
Carmen egregium nec responsione
Carmen egregium quod misistis
Casus nostros scisti non dubito
Cenabam forte apud sanctissimum
Cicero tuus quadriennio et amplius
Clarum fieri stilo imperas
Clari animi clarum munus
Claudum usquequaque mendacium est
Congratulor an vero compatior
Colende semper atque honorabilis
Compater et amice optime lator
Consilium tuum non tantum
Consilium tuum ut nec probem

Crebros insultus atque impetus
Credes me quoque sollicitum
Crebras ex te literulas habeo
Credi non posset, quantam mihi
Credulum amorem ait Naso
Crescens occupatio decrescente vita
Cum semper odiosa fuerit
Cura tua de me et sollicitudo

D

Dabis veniam insignis vir stilo
De adolescente tuo quid mihi
Deambulabamus Romae soli
Delectari te lautitiis non miror
Deo duce incolumis huc
Desiderium recularum nostrarum
De statu meo quem nosse desideras
De universo rerum tuarum statu
Dictu difficilis est, quantum
Digne quidem admirans
Dilatae responsionis excusatio
Dignam Erato foelix Christi
Dissimilem primae sed justiorem
Diu multumque dubium fui
Diu distuli expectans et materiam
Diverso rerum tuarum statu
Dominus amicus an nunc
Duae quidem nuper epistolae
Duas simul epistolas tuas accepi
Dudum magne vir charumque

Dudum tibi vir clarissime
Dulci quadam veluti acredine
Dulcis at validis uncis
Dulciter mihi acerbus fuit
Dum ad me pars mei optima
Dum nihil serium quod scriberem
Dum sanctissimum gravissimumque
Dum venisset in animum
Duos solitariae vitae libros scripsi.

E

Ecce iterum tentamur. Dialecticus tuus
Egre fers quod in labores tuos
Ego vero absit ut dissuadeam
Epistola quaedam repens, atque
Epistola quaedam tua nuper
Epistola status tui nuntia
Epistolam sub tuo nomine descriptam
Epistolam tuam Apostolicis literis
Epistolam tuam vir clarissime plenam
Epistolam vestram charissimi Domini
Epistolas tuas, diu multumque
Epistolae principium tuum laetus
Equus meus stabulis tuis pastus
Ergo quia non potes, quod velle
Erat forte dies festus
Et amice, quem his oculis
Et familiaribus curis meis, quibus
Et gaudium ingens verba praecidere
Et mirari potes et turbari nisi

Et quanto putas gaudia evectus
Et quid adhuc haeres? ut non
Etsi ab adolescentia usque ad hanc
Et si praesens animo, corpore
Etsi semper breviloquus dolor
Et tui nominis claritas, inclite vir
Evasisti, erupisti, enatasti
Excidisse tibi omnem spem video
Exemplis abundo sed illustribus
Exilium etsi ab exiliendo tractum
Ex itinere meo redeuntem, epistolam
Ex mea sospitate te gaudium
Ex multis epistolis, quas his
Expectavi anxie, nec dum
Expectatio supplicium est, hoc te

F

Falleris amice si res meas
Fama loquitur Ciceronem inter
Fatebor ingenue etsi etiam solvendo
Febris tuae nuncius Pater Beatissime
Fecisti amice ut soles omnia
Fecisti fateor ut saepe per hoc
Fecisti optime qui quando oculis
Fefellit opinio, spes illusit
Fessus praeteriti nec futuri fidens
Fides silentium interrumpit
Filii literulam tuam perbrevem
Flebilem ridiculamque rem
Foeliciter puto successit

Foelix quem summa virtutum
Fontem lacrimarum de moestissimi
Forsan Amice de responsi mei
Forte si accidit ut e duabus
Fortunae insidias non hodie primum

G

Gaudeo equidem et exulto
Gallias nuper nullo quidem
Geminum otii tui munus
Geminus mihi Parnassus
Gratiam tibi habeo vir optime
Gratias ago cum pro aliis
Gratulor tibi quod post tantos
Gratum ut in malis habui
Gravem curis obsessumque nego
Gravissimam querelam epistolae
Graviter affectum et pene me

H

Habeo tibi aliquid dicere
Habes enim amice jam tandem
Hactenus hoc infame nomen
Haerebat calamo dextera scribendi
Haud equidem fugam tuam
Hei mihi frater amabilis
Hesternae noctis somnium referam tibi
Heu mihi duro nimium et vivaci
Heu mihi quod hoc mali accidit

Heu miserande senex, heu vivacissimum
Heu quam violenti, quum
Heu quid hoc est? Quid audio
Heus care, quibusnam luce latibulis
Hic cujus e manibus hanc schedulam
Hic, quem cernis homuncio
Homo blandus et fallax
Honorabilis amice ad responsionem
Hujus adolescentis ingenium

J.

Jam ante literularum tuarum
Jam celerans die inscripto
Jam duabus ex literis tuis
Jamdudum mi Socrates cessat
Jam satis me vixisse arbitror
Jam satis rerum mearum minutias
Jam sero licet, optime vir
Jam superiori epistolae annulum
Jam tandem vir clarissime perfidiam
Jam vale dixeram signatoque die
Jam vero proximiora dixerim
Idibus Aprilis anno aetatis hujus
Ignoti hominis, sed noti nominis
Ille quidem nostris, nostrorumque
Illius viri maximi suasque simul
Ille vir clarus quem certatim
Impatiens desiderii, quod absentia
Impletum est plane in nobis
In Campum Martium, omnes qui

Incolumitas tua gaudium meum
Indignationem tuam pertimui
Indulge mihi oro, magnificentissime
In Elicona nostrum transalpinum
Infoelicem invidiam dixit Maro
In exitu Israel de Aegypto
Ingens scribendi negotium mihi
Ingens mihi solatium attulit
In hoc ecce Caprarum, imo vero
Insignem tempestatem describens
In suburbano Vicentino, per noctem
Inter cuncta quae mihi vel
Inter curarum mearum turbulentas
Inter humilitatem sobriam effrenamque
Inter multifidas, quibus obsideor curas
Inter vitae tedia atque injurias
Invidisse fortunam nostrae amicitiae
Ita ego te stupens et venerabundus
Italos fines et claustra nostra
Jucunda ipsa foelicitate laetisque
Jucundum in stuporem, tuae
Jucundum in stuporem tua me vertit
Jucundum negotium tuae mihi
Jucundae mihi semper literae tuae
Jungam vos magnanimi viri
Juvenilia inter opuscula, quae
Juvenis iste, quem conspicis

L

Laeli carissime si scires
Laelius antiquis celebratum nomen
Lavisti mihi caput egregie
Laetum me fecit epistola tua
Leve est quod nunc animum
Lex triumphalis Romae fuit
Librum tuum quem nostro
Licentiam abeundi quam mihi
Lis est mihi magna cum Medicis
Literae tuae plenae gratissimis
Literae vestrae cuncta videntem
Literas pridem tuas amantissime
Literas tuas inclite vir, diu
Literas tuas jucundissime perlegi
Literas tuas ornatissimas, atque
Literas tuas summa et sancta
Literulae tuae me quadraginta
Literulam tuam absimilem
Literulam tuam, charissime libens
Literulam tuam fili simulque
Longi silentii mei pro literis tuis
Loquor quia cogor, urget enim
Lusi tecum amice, nec lusisse

M

Major temeritas minorem contegat
Magnam parva ex epistola tua

Nel codice cartaceo degli ultimi del secolo XIV. trovasi:

I. Languescens vitiis vocibus suis et lacrimis delebam mea

Urgit Amor sui

Mancano nell' Indice del
Meneghelli le seguenti
lettere del Petrarca

A

ad coenam expectatus
audito rumore flebili
ad nutum sponsi
aegre fers quod

C

Communis amicus an nunc
Cogis immo vero

D

Dudum te scripto alloqui
De Terentii vita

E

Eloquii splendor

Et miramur si avaritiae

F

Fuerit tibi forsan

H

Hic me Laelius

L

Littera vestra

Litterae tuae

M

Multis et validis uncis

N

Non desinam quotidie

Non facile dici potest
Nuper ex procellis
Nihil laetius
Nuper aliud agenti

P

Plenam solitae
Pro hoc tam mihi

Q

Qua brevis
Quum nil serium

R

Regem te lyrici

S

Suaviores

T

De amico quem
De compressis aliquando
Tres ingentes epistolas

U

Urget hinc animum

Magnam tuis, uberemque materiam
Magnanimum et excelsum illum
Magna prorsus amoris et mira
Magnis me monstris implevit frater
Magnum tempus effluxit
Magnum tempus et ni fallor
Malo consilium quam satyram
Merita de te mea, amice quae
Meum tibi consilium approbavi
Mitto alia de quibus colloqui
Mi frater, mi frater, mi frater
Mi frater. Quod ita te amor
Mira res dictu, scribere cupio
Miratur ille vir doctus, sed
Mirari cogor in tantis occupationibus
Miris animum meum modis
Miro quidem et novo prorsus
Mirum dictu ut nil majus
Mirum valde audies
Mirus es mi domine, mirus es
Misi ad te non voluptatis materiam
Misi tandem tibi Pater
Moecenas tuum, Augustum meum
Molestissimam morum traxisse te
Morari me Ticini extimabas
More meo nuper in Elicona
Mos est juvenum annis
Mos mihi tuus olim notus
Mos est equum residem geminis
Movisti animum frater, et nisi
Multa iam iam nunc

Multa iam tibi subegit mens
Multa loqui temporis vetor
Multa quae animo conceperam
Multa scribere tempus dehortatur
Multas tibi literulas his temporibus
Multa sunt in literis tuis
Multa tibi hodie dicere
Multos eorum qui magnum

N

Nec cessat tua mecum nec lentescit
Nemo miser esse vult, aut
Ne praeteritum te putarem
Neque quod saepius paucorum
Ne quid imperfectum in
Nescio qua seu siderum vi
Nihil o magnanime vir, nihil
Nihil omne ex parte foelix
Nil audies novi, nil insolitum
Ni luce clarius intelligam
Nil dulcius audierant aures
Nil nisi pergratum in literis
Nimis viximus Laeli charissime
Nisi iam pridem detersissem
Nisi valde fortibus humeris
Nocturno te somnio permotum
Nolo mireris si in me aiunt
Noli amice, noli obsecro
Noli obsecro amicum ideo
Nomen tuum optime atque

Non aliter literas tuas legi
Non cogitabam aliquid nunc
Non epistolas tuas tantum
Non exiguum in stuporem tua
Nondum satisfacerem fortunae
Nondum superiori epistola signum
Non facile dictum est, quam lete
Non miror in te quod in omnibus
Non possum tibi medium praestare
Non possum vir egregie tarditatem
Non sine suspirio legi, quamvis
Non solebat mihi tempus esse
Non sum amicus
Non sum nescius mirari te
Non sum oblitus
Non tuam fateor legere visus
Non vereor ut me irrideas
Noveram te amicum, olimque
Novi te, scio quam de meo
Nox habet consilium vetus est
Numquam hercle ad me literae
Numquam tam obstinato silentio
Nuper dum fugiendi fastidii
Nusquam tuta fides inquit Maro

O

Obsecro, obtestorque te, meque
Obtulisti mihi materiam iocandi
O insidiosa saepius sors hominum
O foelix laetumque convivium

Pone spem prolixioris epistolae
Poscis ut epistolam de Italiae
Possem ego te amare si amare
Post Thomam meum fateor
Postulas tibi statum vitae solitariae
Potes mirari utinam non etiam
Potuisti vir sanctissime vincere
Potuit te in admirationem trahere
Praecipitium horret epistola
Praesentiam tuam animo meo
Praedilecte frater casus fuit
Praestrinxit oculos meos fulgor
Primum ne tibi vir magnanime
Pro benigna illa et plena
Promissum Augustini confessionum
Profectus es Babilonem, profectionem
Putabam plenus esse mei

Q

Quae de me scribis pater
Quaerelam publicam nemo
Quaerelarum tuarum vocibus
Quaerelas tuas optime vir
Quaeris ex me seu per te
Qualem proh dolor virum, quod
Quales speraveram, imo quidem
Quam ex te olim didici fabellam
Quamdiu placitum Deo fuit
Quam instabiles et quam vanae
Quam laete audiam tam penetrabiles

Quod obiectum ab amico crimen
Quod optabam video ab ortu
Quod professionem tuam decuit
Quod saepe olim vel oblivio
Quod tam magni aestimas
Quoties monui, quoties oravi
Quod verebar accidit, quod
Quod visum fuit epistolae tuae

R

Raro admodum spei nostrae rerum
Reducem te peregrinatione longissima
Regum cervicibus impositum pecuniae
Religiosi cujusdam viri manibus
Reliquiae nos malorum veterum
Rem prima fronte mirabilem
Revertebar e Germania et iam
Ridiculum, rancidulum stomaculo
Risi ut iubebas, non ea tamen ratione
Rogas et rogando iubes
Rogas, imo vero debiti mei admones
Roma rediens, diutius exoptate
Rumores Italicos, quotidie nisi

S

Saepe mihi propositum fuit
Saepe te frater admonui ut
Saepe te literis ad colloquium
Seniores multō quam pro

Satis superque tacuimus

Sat magnum vir egregie

Scio cui loquor eique quem

Scio iam mihi hinc obstare

Scio te mirari et tecum dicere

Scio tibi magistrum avaritiae

Scribis inter multa, quibus

Scripsisti mihi quo laetius

Scripsit adolescens noster tibi

Secus accidit mihi quam Manlio

Semisopitum epistolae tuae clamor

Semper et vivis vocibus tuis

Seniculum tuum optime volentem

Sensi olim nobilem tui pectoris

Sentio angores tuos

Senui fateor, idque iam

Sic est, ut putabam, libertas

Sicut ingentia munera verbis

Si fervorem animi tui novi

Si ille Carthaginiensium princeps

Sine illum, linque eum sibi

Si per occupationes lieuisset

Si quidquid animum meum

Si quidquid mea mens cogitando

Si te superior offendit Epistola

Solebant Romani Consules legatos

Solitis et inextricabilibus curarum

Solum seu solis comitatum curis

Spem de te conceptam

Sperabam ex te magnificum aliquid

Sperabam loci atque animi

Sperabam quod optabam
Speratum solatium Padus abstulerat
Statim te digresso, et si abitu
Stilum meum obsequiis tuis
Studeto bonis omnibus esse
Stupor tuus, fateor tibi
Suavis mihi, vir insignis
Subit animum, luce mihi —— O
Subscriptiones epistolarum mearum
Successibus tuis maestior me
Summae quidem rerum mearum
Sunt quidam sic affecti sic
Sunt qui Romanorum veteres
Superbiae, imo insaniae tuae
Supererat mihi hic paululum.

T

Taceo quae adversus ebrietatem
Tacitus transire decreveram
Te meditabar abiens, te reversus
Temerarium est cum eo hoste
Tempus breve, magnum scribendi
Tenes memoriae diem illam
Tenes ut arbitror memoria
Te quidem vir omni aetate
Theon ille sive mavis Bion
Tibi quidem amicus non moribus
Tres mihi de te veteres radicatasque
Tres ordine moestas literas tuas
Tria mihi servorum paria, sive

Tria tibi veniunt Pater multum
Tribus hesternis munusculis
Tricipitem epistolam tribus magnis
Tua brevis ac dulcis epistola
Tua brevis ac praedulcis epistola
Tua me Sanctitas in longum
Tua prior epistola quae serius
Tuae Serenitatis epistolam
Tumultuariam et festinatam tuam:
Tuus hic et bonorum omnium

U

Uberem messem parvo de semine
Una hora duas mihi gratissimas
Una mihi tecum lis est
Unde hoc mihi ut dominus
Unde nunc ordiar, an vero
Urbano deputatos XIV. Kal.
Urget dolor, hortatur charitas
Ut aliquid ad te scribam
Ut compressis aliquando gemitibus
Ut cumque aliis, quorum vel
Ut inter tot majorum/ curas / rerum
Ut fidem frangerem, et tibi
Ut more nostro fortunas laboresque
Ut te amem ac venerer
Ut vides sunt res iam vero

V

Vae populo tuo Christi Jesu
Veniam ad te quando ita
Venit ad Caesarem Saceramor
Venit ad me videndum
Venit amicus noster ad me
Verba mihi nunc metus
Vereri mihi, nec immerito
Vereor ne tam creber hic
Veris utinam laudibus meis
Vicisti Caesar et longe me
Vide quantum mihi spei
Video amice apparatus tuos
Vir fortis hortari non esset
Virtuti tuae congratulari
Virum hunc si nosse
Vix amicorum literas aliquot
Vix unquam aliter justior (*)

(*) Haec Epistolarum initia fideliter ita descripsimus, ut ipsa ortographia cum Epistolis editis, aut a Codicibus deprompis, ad unguem concordet.

